

V 30 dneh 30 števil

4 strani ob ponedeljkih in dnevih po prazniku
6 strani ob delavnikih
8 strani ob nedeljah

za borih
12 dinarjev mesečno

nudi v Sloveniji samo
„GLAS NARODA“

Mesečna naročnina
 12 Din. za inozemstvo 20 Din. Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ul. 23. Tel.: 2566, int. 3069 Maribor, Aleksandrova c. 16. Tel. 2290. Celje, Prešernova 6/1

GLAS NARODA

Uprava: Gajeva 1. Telefon 3855. - Ček račun: Ljubljana št. 14.614. Oglasi po ceniku. Pri večkratnih objavah popust Maribor, Aleksandrova c. 16. Tel. 2290. Celje, Prešernova 6/1

Današnja številka vsebuje:

Promet z valutami in devizami
 Znižanje uradniških plač
 Sport
 Sestanek jugoslovanskih železničarjev
 Zahteve slovenskih trgovcev
 O nadzoru nad banov. samoupravo

Št. 140 Izhaja vsak dan

V Ljubljani v sredo, dne 18. septembra 1935

Rokopisov ne vračamo Leto I.

Načrtno gospodarstvo

Prof. ekonomsko-komercialne visoke šole v Zagrebu dr. Evgen Sladovič je napisal v »Ekonomske finančne življenjske« zanimivo razpravo o pojmu načrtnega gospodarstva, ki jo zaradi aktualnosti problema in odličnosti avtorja prinašamo v izveščku.

Zgodovina zadnjih let kaže, da so bile vse države primorane, da pod pritiskom svetovne gospodarske krize, ki je pritisnila tudi njihova narodna gospodarstva, uvajajo v svoji gospodarski politiki sredstva, ki se bitno protijo liberalističnemu kapitalističnemu sistemu, ki je do nedavna gospodoval. Ta sredstva se polagoma razvijajo v poseben gospodarski sistem, ki ga teorija imenuje: dirigirano gospodarstvo, kontrolirano gospodarstvo, načrtno gospodarstvo in podobno.

Pod načrtnim gospodarstvom razumemo gospodarski sistem, v katerem so organsko povezani vsi posamezni njegovi sestavni deli tako, da ustvarjajo celoto, ki jo upravlja zaednica po svojem vrhovnem gospodarskem vodstvu; izvršujejo pa jo gospodarske skupine in posamezniki pod nadzorstvom države.

Današnja kriza je kriza individualizma. Individualizem je zamisel, ki sama po sebi ne more ustvarjati zaednic niti zedinjavati ljudi, med tem ko sedanost povdarja smisel zaednice, ker se samo z njo dajo rešiti sintetične sile in ideje. Liberalizem je gospodarstvo privedel do krize. Nove gospodarske ideje poskušajo rešiti gospodarsko krizo s povezanjem individualizma in s prepovedjo nebrzdane svobode konkurence, da na ta način dosežejo kar največ koristi za zaednico.

V novejšem času srečamo v literaturi v dnevnem časopisu vse pogostejše napade na kapitalizem. Ti napadi pravijo, da kapitalizem kot gospodarski sistem ni naravni zakon, pač pa zabloda in praznoverje. Kot instrument gospodarskega življenja pa predstavlja moč, ki pod perspektivo čim večjega dobička poskuša pod svojo direktno in oblast podjarmiti vse kulturno, gospodarsko in politično življenje naroda in države. Ne more se zanikati, da je liberalistični kapitalistični sistem povzročil akumulacijo kapitala, ki se je koncentriral v obliki kartelov, trustov in holdingov, ter preko njih osvojil diriganje vsega gospodarskega življenja, med tem ko se njemu nasproti pojavljajo milijoni delavnega ljudstva, katerega življenjska eksistenca zavisi izključno od dovoljenja ali nepovoljnega stanja konjunktura. V meddržavnih odnosih je uspel liberalistični kapitalistični sistem z načeli svobodne trgovine osvojiti premoč industrijskih držav tako, da so se agrarne države pretvorile v njihove kolonije in interesna področja.

Razvoj narodnih gospodarstev v Evropi od 90 let prejšnjega stoletja, predstavlja stalno odvrčanje od liberalizma in prehod k socialno političnemu sistemu. Glavno vprašanje pa je, kako daleč sme posegati država, kajti poseganje države je upravičeno samo v toliko, v kolikor je potrebno, da država prenaša riziko in da se zaščiti zasebna iniciativa. Ravno tako, kakor se vojna med ljudmi in narodi ne sme smatrati za prirodno nujnost, ki organizacijo priha iz ljudske naravi, pač pa kot defekt organizacije družbe, tako se tudi razredna borba ne sme smatrati kot nujna institucija socialne zaednice. Država mora s svojo kulturno zakonodajo formirati socialno življenje. Konture tega bodočega razvoja se opažajo v socialni zakonodaji, te pa se v zadnjem času pričenjajo zamejati z gospodarsko zakonodajo. Naloge države se čedalje bolj širijo na področje gospodarstva in posebno v smeri odprave sedanjega kaotičnega stanja.

Danes priznavajo tudi največji skeptiki, da se mora na področju gospodarske politike kreniti na nova pota, ki so ravno tako oddaljena od vsake tendence popolne socializacije, kakor od liberalistično kapitalističnih stremiljenj predvojnega doba. Na ta način se pojem kapitalizma lahko izpopolni z novo vsebino. Ogromni tehnični napredek je odprl nove perspektive in vrge v kipečo posodo mnoga načela in tako tudi načelo svobodne trgovine. Če bankrotira veletrgovca ali velepodjetnik, ostaja na ulici brez kruha in posla stotine in stotine njegovih nameščencev in članov njihovih rodbin. Tak dogodek predstavlja danes veliko narodno nesrečo, ker ti nesrečniki ne morejo najti zaposlenja. V tem leži važnost zahtevke, da država polagoma vpliva na sedanje gospodarstvo in si pridruži tudi nadalje načelo liberalističnega sistema. Pri tem se poudarja, da zaenkrat ni potrebe,

Zamotanost abesinske afere

Senca kljukastega križa nad Ženevo

Strah pred evropskimi zapletljajmi utegne zasukati italijansko-abesinski spor v novo smer

Trojica je končala svoje delo

Ženeva, 17. septembra. w. V kasnih snočnih urah je pododbor petorice dokončal svoje poročilo. Danes popoldne ga predloži petčlanski odboru. Sodijo, da bo DN sprejelo poročilo soglasno, če se Poljska ne bo vzdržala glasovanja. Od sklepov petčlanskega odbora in DN bo odvisno nadaljnje zadržanje Velike Britanije. V nasprotju s poročili zadnjih dni, zunanji minister Hoare ne pojde za zdaj v Pariz. Popoldne se je sestel odbor petorice. Seji sta prisostvovala osebno tudi Laval in Eden. Na današnji seji je odbor razpravljal o predloženem poročilu pododbora. Verjetno je, da bo odbor že drevi predložil svoje poročilo svetu DN.

Francija proti sankcijam?

Doznava se, da je francoska vlada sklenila, da bo v vsakem primeru odklonila vsako akcijo, ki bi utegnla poslabšati položaj. Razen tega je francoska vlada dokončno sklenila nastopiti proti vsaki sankciji. Kakor pravijo, ne gre pri tem le za diplomatsko spletko, marveč za končni sklep francoske vlade. Francoska vlada je sprejela ta sklep po vestni proučitvi vseh sestavin sedanje krize. V francoskih krogih pa to vest odločno zavračajo in zatrjujejo samo to, da bo Laval svoj končni sklep po vsej priliki odgodil do naslednjega trenutka. Končna odločitev Francije glede sankcij bo odvisna od stališča Velike Britanije v vprašanjih Srednje Evrope.

Skromni izgledi

V informiranih krogih zagotavljajo, da bo Italija z največjo pozornostjo proučila načrt petčlanskega odbora, pristavljajo pa, da si izgledi za sprejem tega poročila s strani Italije prav majhni, ker se bo ta predlog po vsej priliki vrnil na kompromisne predloge, ki jih je italijanska vlada že v celoti odklonila na zadnji konferenci.

Papež posreduje

Kaže, da skuša zdaj tudi sv. stolica vplivati v duhu prijateljstva in zmernosti. Stori se, da bi, če smemo verjeti današnjim informacijam, že prvi koraki v tej smeri. Ni mogoče še reči, če bo to posredovanje Cerkve uspešno.

V znamenju sestankov

V vseh krogih se opaža čedalje večja nervoznost in tudi rezerviranost. O resnosti položaja zgovorno pričajo številni sestanki diplomatov. Tako je Laval imel sestanek z abesinskim delegatom Havariatom. Nato se je sestel z Edenom in z baronom Aloisijem. V razgovoru z novinarji je dal Laval pesimistično izjavo o položaju.

V verigi sestankov je vzbudil danes posebno pozornost sestanek litavskega zunanje ministra Lazoraitisa z ruskim komisarjem. Sodijo, da sta zunanja ministra obeh držav skrbno proučila položaj v Vzhodni Evropi po znani Hitlerjevi izjavi o Klajpedi, ki je postavila ta del Evrope pred novo grožnjo.

Kaj pripravlja Nemčija?

Izgleda namreč, da bo Nemčija, kakor sledi iz nürnberškega govora državnega kancelarja Hitlerja, skušala izkoristiti napetost zaradi Abesinije in ustvariti neke svoje politične zahteve

da ta ingerenca prevlada vsako iniciativo in osebno marljivost in delavnost. Nesporno je, da se akcijska sfera države v modernem družbi ne more kretati izven socialnega življenja. Po načelih, ki se vodijo v tej smeri, kakor tudi posebna struktura moderne države, zahteva kolektivne discipline in dela. Da se to izvede, je potrebna notranja politika avtoritete reda in pravičnosti, ki predstavlja osnovno bazo vse države. Absolutno je napačno mnenje, da je mir in red v državi samo njena policijska funkcija, kajti od socialnega mira in reda v državi zavisi vsa urejenost, prav posebno pa njena gospodarska ureditev. Načrtno gospodarstvo zahteva močno in ugledno državo, kot čuvarico in voditeljico močnega in uglednega gospodarstva. Zato je potrebno, zahtevati mir v notranjosti države in mir med narodi. Temelj za mir mora biti načelo pravičnosti s časovnim sodelovanjem. Tomaž G. Masaryk poudarja, da mi ne potrebujemo morale in mistike v knjigah, pač pa v življenju, poslu, delu in politiki. Gospodarska kriza zahteva reform

v Evropi. Nekateri spravljajo celo Hitlerjev govor v zvezo z incidentom, ki ga je povzročil poljski zunanji minister Beck na skupščini DN s svojim izpadom proti Litvinovu. Oba dogodka kažeta na nekakšno tiho sodelovanje med Varšavo in Berlinom proti sovjetski Rusiji. Tako komentirajo oba ta dogodka v mnogih tujakš-njih krogih. Prevroči dinamizem nekaterih držav se giblje proti Vzhodu...

Temne perspektive

To dejstvo, ki je s Hitlerjevim govorom spet sveže stopilo iz ozadja, kamor ga je trenutno pomaknila abesinska afera, utegne zdaj vplivati tudi na sam razvoj italijansko-abesinskega spora in s tem v zvezi na zadržanje posameznih držav v tem sporu.

Mussolini: „če bo kdo nastopil proti nam, bo to pomenilo vojno“

PARIZ, 17. septembra r. Današnji »Matine« objavlja izjavo, ki jo je dal njegovemu poročevalcu Mussolini. V svoji izjavi pravi Mussolini med drugim:

Od nekaj smo gojili napram angleškemu narodu najiskrenejše prijateljstvo. Smatramo pa za upravičeno, da nam ta narod, ki ima pod seboj dober del sveta, oporeka košček zemlje na afriškem solncu.

V drugem delu svoje izjave pravi Mussolini: Sli bomo po poti, ki smo si jo zažrtali. Proti evropskim narodom se bomo vedno vzdržali vsakega, tudi najmanjšega sovražnega dejanja. Če pa bo kdo nastopil proti nam s sovražnim dejanjem, bo to pomenilo vojno. Italija si ne želi vojne, toda prav tako se je tudi n boji.

V nadaljnjem razgovoru s francoskim poroče-

Če bo Velika Britanija, kakor je obljubil sir Samuel Hoare, dala formalno obljubo, da bo po potrebi na enak način branila mir v Srednji Evropi, kakor ga zdaj brani v Vzhodni Afriki, si bo morala Italija vsekakor temeljito premisliti, preden bo lahkomišelnost odbila angleško pomoč za morebitne zaplete v Srednji Evropi. Če pa angleško zunanje ministrstvo ne bo dovolj jasno odgovorilo na to vprašanje Pariza, bo Italija krepko zamahnila v Vzhodni Afriki, ker ve, da Francija ne bo več podpirala Velike Britanije.

Angleški politični krogi so glede nadaljnjih dogodkov zelo pesimistični. Tako so včeraj v merodajnih krogih poudarjali, da bi za primer vojne v Abesiniji samo skupna francosko-angleška blokada Italije mogla ohraniti avtoriteto DN in svetovni mir.

valeme je Mussolini izjavil: Izrekam Franciji priznanje za njeno prijateljsko prizadevanje v korist Italije. S tem dela velike usluge interesom Evrope. Ali bo Francija hotela sankcije? To je edino vprašanje, ki ga ji stavimo, ker poznamo njen kočljivi položaj. Kar se tiče ostalih držav, naj vedo, da bi sklep o sankcijah utegnil povzročiti nevarnost popolne izpremembe evropskega zemljevida. Spoznali bi, kaj pomeni odbiti Italijo, ki zahteva delno izpremembo v razdelitvi zamorskih posestev in s tem popravi-lo storjene krivice.

Ministrski predsednik je še dodal, da bodo puške v Vzhodni Afriki počile same od sebe, ker si tam stoji nasproti 400.000 oboroženih Abesincev in 250.000 Italianov.

Hitler v skrbah za naslednika

NÜRNBERG, 17. septembra. b. Kongres nacionalno-socialistične stranke je bil snoči zaključen.

V svojem govoru, s katerim je zaključil zasedanje kongresa narodno-socialistične stranke, je Hitler govoril o razvoju Nemčije in nemške zgodovine, od prastarih germanskih plemen do sedanjosti.

Država in stranka

Glavni del svojega govora pa je posvetil razmerju med stranko in državo in s tem v zvezi je rekel med drugim:

V nacionalnem interesu nemškega naroda je, da se ves podredi volji stranke in da se vsak član stranke podredi volji strankinega vodstva. Vodja je stranka in stranka je vodja.

Ne vem, je nadaljeval Hitler, kdaj bom zahteval oči, vem pa, da bo nacionalno-socialistična stranka živela dalje. Vem, da bo mimo vseh močnih in slabih voditeljev odredila in ustvarila bodočnost nemškega naroda. To verujem in to vem. Na tem krepkem temelju bo zgrajeno ustrojstvo nove nemške države. Stranka mora dati nemškemu narodu voditelja. Vojska mora biti popolnoma zvesta voditelju, ki ga stranka izbere in mora ohraniti organizacijsko silo nemške države, ki ji je poverjena. Cim stranka

proglasi voditelja, postane ta gospodar stranke, vrhovna glava države in vrhovni poveljnik celokupne vojaške sile.

Stranka in vojska

Ko bo to sprejeto med temelje nemške države, bo lahko prenesla vse viharje bodočnosti. Stranka in vojska sta dva temelja stebra nemške države, ki morata vedno misliti na to, da skupno izpolnita svojo nalogo. Stranka daje narodu vodstvo, narod pa vojski vojake. Ti dve sili skupaj dajeta nemški državi notranji mir in silo za notranje in zunanje uveljavljanje. Monarhija je v Nemčiji zgrešila svoje poslanstvo, prav tako kakor krščanska veroizpovedi. Vsi Nemci morajo postati nacionalni socialisti! Najboljši nacionalni socialisti morajo postati možje stranke, najboljši strankarski tovariši pa morajo prevzeti vodstvo državne uprave. Naš cilj naj bo, da obnova naroda in države izročim nacionalnim socialistom.

NÜRNBERG, 17. septembra. Reuter poroča: Govor, s katerim je Hitler zaključil kongres narodno-socialistične stranke, je povzročil živahne komentarje v vseh krogih stranke, a tudi v političnih in diplomatskih krogih. Ugledni člani stranke smatrajo ta govor za politično optreko Hitlerja, ker je Hitler to pot prvič omenil možnost, da bi ga kdo drugi nadomestil.

ali te se ne smejo omejit samo na gospodarska področja, pač pa tudi na reformo običajev in mišljenja, tako da morala ne postane samo religiozna vera za nedeljsko uporabo, pač pa duh, ki navdaja vse naše gospodarsko in politično življenje. To ne znači, da se mora država odreči svoje sile in moči, kajti ona ni akademija umetnosti. Če bi se odrekla svoje sile, bi grešila proti duhu sinteze.

Težave, ki danes prevladujejo v vsej Evropi in velikem delu izvenevropskih držav, izhajajo od dolgoletnih prežirov osnovnih moralnih načel. Vojne sirote, invalidi, ostanki nekdanjih bogastev, porušeni z inflacijo, bankroti, nezaposlenost in beda predstavljajo psihološke in realne faktorje, ki jih ni mogoče tako lahko odpraviti.

Glovestvo se danes nahaja v fazi gospodarskega preoblikovanja. Zato se poskuša stare forme in metode gospodarstva nadomestiti z novimi, ki bi se bolj odgovarjale spremenjenim prilikam.

Gospodarstvo ni gordijski voz, ki se ga enostavno reši tako, da se ga razseka z

modernim mečem. Današnje gospodarstvo predstavlja fino razpleteno tkivo, ki veže najrazličnejše življenjske odnose ljudi med seboj. Zato se potrebno preoblikovanje gospodarstva ne more izvršiti s potezo peresa. Gospodarska kriza je postala najboljši učitelj in vzgojitelj sveta.

Ceravno mora ta proces teči polagoma, vendar ni časa za pasivno čakanje. Potrebno je uvažanje sredstev, s katerimi se omogoča postopni organizirani razvoj in zboljšanje prilik. Potrebno je dati dela nezaposlenim in reorganizirati družbo v smeri blagostanja. Pred vsem pa je potrebno za sodelovanje pridobiti ljudi izkušeni in znanja za vsa področja narodne aktivnosti. Skrajni čas je, da civilizirana družba vidi, da je stari sistem brez smotrnega načrta in jasnega cilja predrag za ljudsko srečo in to posebno v današnjem zamotanem modernem svetu.

Gospodarstvo ne prenaša revolucije in zaradi te zgodovinske resnice je treba potrebne reforme izvesti polagoma, da se nudi prilika prilagoditve novim prilikam.

Politični utrinki

Notranjemu ministru so bili predloženi osnutki za nove politične zakone

Pristojni referenti prvega odseka ministarstva za notranje posle, so izročili ministru dr. Antonu Korošcu izdelane osnutke novih političnih zakonov in sicer: osnutek zakona o volitvah narodnih poslancev za Narodno skupščino, osnutek zakona o tisku in osnutek zakona o združevanjih, zborovanjih in dogovorih. Te izdelane osnutke bo notranji minister proučil in odločil o njihovi končni redakciji. Po izvršenih korekturah, bo notranji minister predložil osnutke zakonov ministrskemu svetu. Kar se tiče dela na pripravah osnutka zakona o banski upravi in banovinski samoupravi, se dela nadaljuje.

Delegati izvršnega komiteja JRZ na agitaciji

Izvršni komitej JRZ je pooblastil gosp. Mišo Trifunovića in Krsto Miletića, da izvedeta organiziranje stranke v notranjosti države. G. Trifunović je odpoval v Užice, od tam pa krene dalje v Plevlje, Priboj in Novo Varoš. G. Krsta Miletić je odpoval, da organizira stranko v timoškem, krajinskim in pirotskem okrožju. Izvršni komitej JRZ bo vse delegate in organizatorje stranke opremil s strankinimi polnomočji. Tako je odpoval v savsko banovino s polnomočji dr. Dušan Peleš, v krševsko okrožje pa g. Danilo Katić.

Odnosaji v beograjskem delu združene opozicije

Po shodu v Ubu, na katerem je od prvakov združene opozicije govoril samo dr. Dragoljub Jovanović, o čemur smo včeraj poročali, se v beograjskih političnih krogih živahno razpravlja o odnosajih v beograjskem delu združene opozicije. Shod na Ubu, pravijo ti krogi, je pokazal, da dr. Dragoljub Jovanović ni prekinil s svojo zasebno akcijo. Kakor izgleda nje ga v obče ne veže disciplina in red, ki ju je treba tudi če ni se organiziranih strank, vendar v neki obliki držati.

Sklicatelji shoda na Ubu, so objavili, da bosta prišla na shod tudi gg. Ljuba Davidović in Joca Jovanović. Iz okolice g. Davidovića so to vabilo odločno demantirali in v resnici nista oba predstavnika beograjskega dela združene opozicije shodu prisostvovala. Beograjska »Politika« poroča, da v vrstah združene opozicije govore, da se je vodstvo desolidariziralo z dr. Dragoljubom Jovanovićem, kakor hitro je prišel s svojo akcijo med narodom. Po nastopih dr. Jovanovića na shodih, pravijo dalje ti krogi, se vidi, da on izbira posebna mesta, v katerih se pojavlja in da eksploatira svoje sodelovanje v združeni opoziciji v obliki, ki je nasprotna združenemu delu. Združena opozicija ni ustvarjena, da služi poedincu, pač pa interesom vsega naroda. Zaradi odločnosti, s katero beograjska opozicija nastopa napram dr. Jovanoviću, se pričakuje, da se bodo odnosaji z dr. Jovanovićem že v najkrajšem času definitivno razčistili.

Politični sestanki HSS v karlovaškem srezu

Pristaši bivše HSS so v karlovaškem srezu imeli dva dobro uspešna politična sestanka. Narodni poslanec, izvoljen na listi dr. Mačka za srez Karlovac, dr. Ivan Banković, je govoril v Rečici pri Karlovcu. V svojem govoru je dr. Banković prikazal svojim pristaisem razvoj politične borbe, posebno v zadnjem času. Govorili so tudi Djuro Kopač, dr. Nikola Matanić in kmet Tomo Baborić, ki je predvsem tolmačil bistvo kmetke politike in današnjo neobhodno potrebo za kar najuspešnejše organiziranje. Drugi sestanek je bil v Šišljaviću. Dosedaj so v karlovaškem srezu imeli pristasi bivše HSS devet shodov.

Prvi zaupen sestanek v Varaždinu

Kakor poroča »Jutarnji list« so se v nedeljo sestali v Varaždinu zaupniki političnih prvakov bivših hrvatskih strank in to Ljudevit Ban, Tomislav Kostić, dr. Devčić, dr. Šolc, dr. Magdić in dr. Uršić. To je prvi skupni politični sestanek vseh bivših političnih hrvatskih strank, ki se vse danes zbirajo pod okriljem dr. Mačka. Govorniki so analizirali današnje politične prilike in posebno podčrtali potrebo, da se nastopa skupno z dr. Mačkom in tudi to, da vlada danes popolna skladnost med mestom in naseljem in da ni nikakih razlik, ki so nekdanj obstojale med bivšimi hrvatskimi strankami.

Minister dr. Branko Kaludžerčić o JRZ

Ob priliki svojega prihoda v Sarajevo je minister za pošto in brzojav dr. Branko Kaludžerčić posebno poudaril, da JRZ ni ustanovljena zato, da bi se obkolili Hrvati. Dejal je, da je potrebno, da se ustvari sporazum s Hrvati in da bo v tem smislu delala sedanja vlada. V 17 letih, je dejal minister, je bilo iztrošenih ogromno energij, da se razbijejo narodne vrste. Z raznimi improviziranimi kombinacijami so se poskušali reševati problemi notranje državne ureditve. Zagrebški »Obzor« komentira govor ministra dr. Kaludžerčića in pravi, da pomeni njegova izjava vsekakor pravilnejše tolmačenje hrvatskega problema, kakor pa je stališče jugoslovanske narodne stranke. List pravi dalje, da dr. Kaludžerčić ni prvi, niti edini minister sedanje vlade, ki je izjavil, da je potrebno rešiti hrvatsko vprašanje, zato zaključuje list, se lahko sklepa, da hoče vlada dr. Stojadinovića v resnici pripraviti teren za končni sporazum. Če bodo besedam sledila tudi dejanja, se lahko nadejamo, da je minila doba eksperimentiranja in se bo ustvaril soliden temelj za razvoj na-

Znižanje uradniških plač in po-koinin

Vlada je izdala uredbu o zn. žanju plač drž. in samoupravnim uradnikom ter upokojemcem po l. 1923. - Uredba stopi v veljavo 1. oktobra t. l.

Beograd, 17. septembra b. Danes popoldne ob 17. uri se je pričela seja ministrskega sveta. S te seje je bil izdan ta-le uradni komunikat:

Na seji ministrskega sveta, ki je bila danes ob 17. do 19. je bila sprejeta med drugimi resornimi ukrepi tudi uredba z zakonsko močjo o zmanjšanju osebnih pripadkov državnih in samoupravnih uslužbencev.

Znano je, da so cene življenjskim potrebščinam toliko padle v zadnjih letih, da je skoraj neopravičljivo, da še obstajajo posebne draginjske doklade. Z ozirom na to dejstvo z ene strani in z druge strani, če se upošteva dejstvo, da so se državni proračuni zadnjih let stalno končavali z znatnim primanjkljajem, je bilo neobhodno potrebno izvajati iz tega neizogibni zaključek, to je, da se radi takšnega stanja stvari pristopi k znižanju draginjskih doklad. K temu ukrepu se je odločila kraljevska vlada, ker je že poprej izvršila znižanje

materialnih izdatkov. Ker radi ekonomske krize ni mogoče v tem trenutku niti mikšiti na povišanje davčnih bremen, veruje kr. vlada, da bodo tudi sami uradniki in upokojemci razumeli ta ukrep kot nov korak k saniranju državnih financ, kajti samo ob urejenem finančnem stanju v državi morejo pričakovati, da se jim bodo ugotovljeni pripadki izplačevali pravočasno in v polni vrednosti naše valute.

Skupno znižanje po sedanjem stanju osebnih izdatkov državnih in samoupravnih uslužbencev bo zneslo okrog 400 milijonov Din, kar da povprečno okrog 7% znižanja skupnih pripadkov uradnikov in upokojemcev. Zmanjšanje se izvrši počasi z ministri in bani ter najvišjimi državnimi uradniki do najnižjih. Izvzeti so samo aktivni podčastniki vojske in stari upokojemci, upokojeni pred letom 1923.

To uredbu bo objavil finančni minister 19. t. m. v veljavo pa stopi 1. oktobra t. l.

Promet z valutami in devizami

Beograd, 17. septembra. AA. Dopolnitev pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami: Na podlagi čl. 9 pogodbe med državo in Narodno banko za izvršitev zakona o denarju kraljevine Jugoslavije od 11. maja 1931 in na predlog Narodne banke je finančni minister izdal sklep, da se v pravilniku o ureditvi prometa z devizami in valutami od 7. oktobra 1931 za čl. 5 doda čl. 5a s tole vsebino:

Izvajanje učinkovitih plačilnih sredstev tako v domači kakor v tuji valuti, v kakršnikoli obliki, kakor tudi deviz, vrednostnih papirjev in kuponov teh papirjev v ino-

zemstvo, neposredno in po pošti, se lahko vrši samo v primerih, navedenih v tem pravilniku in s sklepi finančnega ministra, oziroma na podlagi posebnih pooblastil finančnega ministrstva. Pošiljanje čekov in nalogov, ki se deponirajo na inozemske terjatve, po pošti v inozemstvo, se lahko vrši samo na podlagi pooblastil finančnega ministrstva. Izjemo delajo vse pošiljke Narodne banke in čeki na tuje banke od naših bančnih zavodov, pooblaščenih za promet z devizami in valutami.

Iz bančnega in valutnega oddelka finančnega ministrstva.

Krvav spopad z orožniki

Beograd, 17. septembra. 15. t. m. je bilo v Koknici, srez Belovar, cerkveno žegnanje, ki se ga je udeležilo okoli 700 ljudi. Ves dan sta vladala red in mir. Okoli 20. ure je nekdo začel streljati iz revolverja na vrtu blizu cerkve. Dva orožnika sta šla po uradni dolžnosti gledat, kdo strelja. Ko sta prišla do vrta, odkoder je prihajalo streljanje, sta slišala še dva revolvera strela z dvorišča kmeta Jože Kraljića, kjer je bil gostilniški šotor in v njem okoli 100 kmetov. Orožnika sta prišla na to dvorišče in vprašala, kdo strelja. Tisti trenutek je počilo še par strelcev s sosednjega vrta. Ker streljanje ni ponehalo in je bilo že več kmetov v šotoru vinjenih, je vodja patrolje odredil, da se preneha točenje pištol, prisotne kmete je pa pozval, da se razidejo. Starejši in resnejši ljudje so se odzvali orožnikovemu pozivu in takoj odšli, večinoma mladi pa se je pa uprlo in so začeli puliti kole iz ograje, da bi se uprli. Takrat se je spet zaslišalo revolversko streljanje s sosednjega vrta. Orožnika sta takoj zavozila v dvorišče in krenila proti drugemu vrtu. Takrat se je Ante Kovačević, kmet iz Male Ciglane, prostak 14. pehotnega polka na dopustu odtrgal iz skupine kmetov, ki so ga držali, in z revolverjem v roki planil proti voditelju patrolje, orožniškemu naredniku Mitroviću Nasiju, nameril vanj revolver in sprožil, toda strel je ostal v cevi. Orožniški narednik Mitrović je takrat ustrelil iz svoje uradne puške na napadalca Kovačevića in ga smrtno zadel v bedro, da je padel. Narednik Mitrović, mu je vzel revolver, v katerem je našel neuporabljen strel in dve porabljeni vžgalni kapi.

Takoj nato je Vinko Antolić, kovaški pomočnik v Koknici, planil proti orožniškemu naredniku Petroviću in sprožil nanj iz revolverja strel, ki ga pa ni zadel; prevrtil mu je le čepico nad čelom. Isti trenutek je narednik Mitrović s strelom svoje uradne puške smrtno zadel Antolića v želodec, da je padel, nato mu je pa vzel revolver, v katerem sta se nahajala še dva naboja. Iz skupine prisotnih kmetov je padlo še več strelcev proti orožnikom, nakar je patrolja ustrelila še štiri strele, ki pa niso nikogar ranili. Potem so se kmetje razbežali. Zdaj vladata red in mir.

Ranjena Kovačevića in Antolića so prepeljali v belovarsko bolnišnico, vendar sta 16. t. m. podlegla ranam.

Razen sreskega načelnika in več orožniških častnikov, ki so prišli na kraj incidentov, da stvar preiščejo, je odšel tja iz notranjega ministrstva tudi dr. Ivan Mogorović, inspektor, da dožene, kako je prišlo do spopada, in koga zadene krivda.

Beograd, 17. septembra. V Oriovici, srez Slavonki Brod, je bilo 15. t. m. svečano žegnanje. Ves dan je vladal red in mir. Okoli 20.30 je orožniška patrolja dveh orožnikov vršila službo in obhodila rajon ter prišla do kavarne Mirka Zlatarića, kjer je slišala, da pojejo v kavarni protidržavne in protidržavne pesmi. Patrolja je pozvala gostilničarja Mirka Zlatarića, naj zapiše imena oseb, ki pojejo te pesmi, in jih

Kmetško prosvetno društvo »Brazda« v Ljubljani

vabi svoje članstvo na redni občni zbor, ki bo v ponedeljek 23. t. m. ob pol osmih zvečer v lokalu Zveze kmetških fantov in deklet v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1, z običajnim dnevnim redom. — Predsednik.

Šega notranjega življenja. To se lahko tem bolj pričakuje, ker ni resnih politikov in javnih delavcev, ki ne bi priznavali potrebe po rešitvi hrvatskega vprašanja.

Prijava „Zbora“

Beograd, 17. septembra. b. Prijava, ki jo je predvčerajšnjem predložil predstavnik Jugoslov. narodnega pokreta »Zbor« v ministrstvu notranjih del v odobritev, nosi poleg podpisa Dimitrije Ljotića še sledeče slovenske podpise: Miloša Štiberja v Beogradu, Vinka Čopa iz Ljubljane, Arturja Turka, kapetana v p. in dr. Franceta Kandareta, posestnika iz Ljubljane. Iz predloženih pravil je razvidno, da so strankini organi naslednji: skupščina, predsednik pokreta, vrhovnega odbora, organizacija področja, sreska skupščina, sreski odbor, krajevna skupščina in krajevni odbor.

Dr. Marko Kožul pri notranjem ministru

Beograd, 17. septembra. b. Danes popoldne je bil sprejet pri notranjem ministru dr. Korošcu predsednik odbora Narodne skupščine bivši minister dr. Marko Kožul.

Nikić nima premoženja

Osijski, 17. septembra. b. Iz aktov, ki so bili danes pred tukajšnjim okrožnim sodiščem predloženi v zadevi Nasičke, se je ugotovilo, da bivši narodni poslanec Nikić ne poseduje po potrdilu beograjske občine nikakega premoženja.

Ban Svetislav Paunović v avdi-jenci

Beograd, 17. septembra. AA. Kraljevska namestnika dr. Radenko Stanković in dr. Ivo Perović sta danes popoldne sprejela v avdienci bana dunajske banovine Svetislava Paunovića.

6.500 kvintalov jabolk za Francijo

BEograd, 17. septembra. AA. Na željo jugoslovanske vlade je francoska vlada sklenila dovoliti kraljevini Jugoslaviji dopolnilni kontingent 1500 kvintalov jabolk na račun tretjega tromesečja in določiti 5.000 kvintalov kontingenta jabolk kraljevini Jugoslaviji za četrto tromesečje. Dovoljenja za uvoz teh 6.500 kvintalov jabolk bodo takoj razdeljena.

Vprašanje prehrane pasivnih krajev

Beograd, 17. septembra. b. Danes popoldne ob 18. je bila seja Kluba vladne večine, ki jo je sklical predsednik kluba narodnih poslancev Stevan Janković, kot zastopnik ministra za socialno politiko Komnenovića. Na tej seji se je obravnavalo vprašanje prehrane pasivnih krajev, ki je bilo obravnavano že ponovno v raznih sejah finančnega ekonomskega odbora ministrov po zaslišanju ministrov Zetske, Primorske in Drinske banovine. Na sejo je bilo povabljenih tudi nekaj narodnih poslancev, katerih predloge bo vlada pri svojem delu na reševanju tega vprašanja upoštevala.

Popust vozarine

Beograd, 17. septembra. Popust poljedelskim sezonskim delavcem. Poljedelsko ministristvo razglasa, da je vsem poljedelskim sezonskim delavcem, ki so si pri svojih delodajalcih namesto denarja zaslužili žito ali koruzo, dovoljen popust, tako da plačajo tretjino voznine za prevoz tega blaga. Na tovrstnem listu morajo dodati potrdilo delodajalca, da so žito zaslužili namesto denarja, in koliko kilogramov žita na ta način dobili. To potrdilo potrdi občina, da so navedbe delodajalcev resnične. Popust velja v času od 10. septembra do 31. decembra t. l. od vseh postaj na področju vzhodno od Striživojne, Vrhpolje, Osijski, Beli Manastir, Baranjsko, Petrovo selo in severno od Save in Donave do vseh postaj. Tretjinska voznina se plača po razredu 5.

Mednarodni kongres invalidov

Beograd, 17. septembra. b. Danes so pristigli z ozirom na veliki mednarodni kongres vojnih invalidov, ki bo od dne 18. do 23. t. m. v Beogradu, delegatje iz Rumunije, Češkoslovaške in Poljske. Dosedaj je prijavilo udeležbo okrog 600 delegatov iz vseh evropskih držav. Popoldne je pristel z aeroplanom v Beograd tudi voditelj bolgarskih invalidov delegat Nikoforov.

Namestitve

Beograd, 17. septembra. b. Z ukazom Nj. Vel. kralja je napredovan v 6. polož. skup. za višjega uradnika Drž. hipotekarne banke v Ljubljani Dragutin Banjac. Za knjigovodjo v 6. polož. skup. Drž. hipotekarne banke v Skoplju pa Adalbert Smrekar.

Dr. Gavrilović o ženskem državljanstvu

ZENEVA, 17. septembra. AA. Delegat kraljevine Jugoslavije v prvi komisiji, ki se bavi s pravnimi vprašanji, je danes popoldne v drugo govoril pri načelni debati o državljanstvu ženske. V svojem daljšem govoru se je dr. Gavrilović spustil v bistvo problema in podal sintetičen pregled celotnega materiala, ki z njim o tej stvari razpolaga DN. Pri tem je posebno poudaril napredne tendence nove jugoslovanske zakonodaje in dal v imenu Jugoslavije javno priznanje prizadevanju velikih svetovnih ženskih organizacij v smeri čim liberalnejše ureditve tega vprašanja.

Vremenska napoved

Novi Sad: Pretežno oblačno po celi kraljevini, mestoma z dežjem. V severni polovici se bo temperatura zvišala. Solnce vzhaja ob 5.19, zahaja pa ob 17.45.

Misija dr. Vilderia

Beograd, 17. septembra. b. Prvak kmečkodemokratske koalicije g. Večeslav Vilder je včeraj odšel ponovno iz Beograda v Zagreb. V teku zadnjih treh dni je g. Vilder prišel v stike ne samo z voditelji združene opozicije g. Davidovićem in drugimi, marveč tudi z velikim številom drugih izrazitih opozicionalcev, s katerimi je imel daljše konference. O vseh sestankih, ki so se vršili, se danes ni moglo mnogo zvedeti in tudi ni bil izdan nikak komunikat. Vendar se je moglo doznati, da je prišel g. Vilder v Beograd, da izravna še nekatere nejasnosti v pogledu skupnega sodelovanja in da povabi glavne vodje opozicije, dr. Vladka Mačka in predstavnike opozicije na skupni sestanek šefov bivše demokratske, hrvatske seljačke, samostojne demokratske in zemljoradniške stranke, ki bo, kakor smo že poročali, sklican v najkrajšem času v Zagreb.

Vrnitev predsednika vlade

Beograd, 17. septembra. b. Davi se je vrnil v Beograd z Bleda predsednik vlade g. dr. Stojadinović in minister brez listnice dr. Miha Krek.

V mestu Barnsley na Angleškem se je pripetila strašna nesreča v rudniku. Jamski plini so eksplodirali 360 m pod zemljo in ubili 16 rudarjev, 8 jih je pa bilo hudo ranjenih. V jami je bilo tedaj 160 rudarjev. Slika kaže svojce rudarjev, ki čakajo pred rovom poročila reševalnega moštva.

Vesti iz Italije

Enajst tihotapcev — nobeden kontrabandar

V letošnjem svečanu je obmejna finančna straža imela srečno roko. Zalotila je blizu Kladij pri Cerknem 11 tihotapcev, ki so prinajali iz Jugoslavije, obloženi s tobakom, kavo, sladkorjem in takšnimi rečmi, ki so jih tihotapili v Italijo. Bili so to Pavel Božić, Alojzij, Anton in Ivan Carli, Dominik Kobal, Ciril Laharnar, Anton, Jernej in Peter Lapajne, Ignac Oblak in Blaž Tušar, vsi iz Šebrelj. Prikorakali so po vrsti drug za drugim kakor Indijanci — očitno tihotapska banda. Tako je sodil tudi goriški tribunal, ki je obsodil vsakega na občno denarno globo, zraven pa še na tri leta strogega in — ker so brez dovoljenja prekorčili mejo — še na tri mesece navadnega zapor.

V Trstu na apelacijskem sodišču so imeli več sreče. Odvetnik dr. Zennaro je postavil tezo, da je bil njih zločin navadno tihotapljenje, kar je tudi bilo, ne pa kontrabanda v tistem pomenu besede, kjer se zahteva, da je tihotapljenje organizirano in da se postavijo tihotapci, če treba, finančnim organom tudi po robu. To ravno je kontrobanda, kar sledi iz besednega pomena samega. Zagovornik je s svojo obrambo uspel in ostalo je e pri denarni globi radi navadnega tihotapstva. 33 let zapor je s tem izbrisanih. Vendar pa Šebreljci menda ne bodo več tihotapili.

Do dvajsetih letih je zvedela za svojo hčer

Med svetovno vojno je bila Jožefa Vončina iz Grgarja pri Gorici internirana in prepeljana v neko taborišče. Pri tem so ji vzeli iz nje njeno šele dve leti staro Maričko, ki je od tedaj ni videla nikoli več. Tudi potem, ko se je vrnila iz begunstva in se je zdaj posrečilo gotoviti uradno, da njena Marička, ki je med tem zrastle in se razvila v krasno in mično gospodično, še živi. Morala je biti že kot dete priprazen in prisrčen otroček, da jo je vzel bogat zakonski par iz Črnomlja kot najdenca za svojo in jo tudi lepo vzgojil. Materino srce pa, ki se nikdar ne vara, bo zdaj po dvajsetih letih pritisnilo k sebi svojo izgubljeno hčer. Mati bo svojo hčer spoznala, vprašanje pa je, če bi mogla hči spoznati svojo mater, ki je v življenju dozdaj takorekoč ni poznala.

»La passione adriatica«, Jadransko trpljenje, knjiga, ki jo je svoj čas spisal senator Giorgio Pitacco iz Trsta, je zdaj izšla v drugi zdati. Knjiga je važna za tistega, ki želi poznati zgodovino italijanskegairedentizma ob Adriji, njegove težnje, akcije in žrtve od sarajevskega atentata do Rapalla.

Pod mramornato ploščo. Na železniški postaji pri Sv. Andreju v Trstu so trije delavci nakladali na vagon mramornato ploščo iz kamnoloma v Spodnji Čarbolji. Plošča je bila težka 250 kg. Pri nakladanju jim je plošča nenadoma izpodrsnila iz rok, kar je bilo spričo njene teže naravno, in pokopala pod seboj vse tri delavce ali jih vsaj huje oplazila. Na njihov krik so pritekli drugi delavci, naložili jih na avtomobil in odpeljali v bolnišnico. Maksi Slavcu je plošča zmečkala koleno in ga ranila tudi na glavi, medtem ko je njegov brat Valerij Slavec le neznatno ranjen na roki. Oba sta iz Rocola. Hujše poškodbe ima Josip Sedmak z Grete.

Stara in nova vojna. Da se polja in travniki očistijo raznih kovinskih drobcov, železnih, jeklenih in bakrenih, ki jih je še vedno najti povsod, koder je divjala svetovna vojna, je pokrajinski politični tajnik svojim krajevnim organom izdal nalog, da dajo takšne vojne ostanke povsod brezplačno pobrati, pa naj bi bodo večji kosi ali le majhni drobci. Spravi naj se v posebna zbirališča in o akciji naj se obdobjo poroča političnemu tajnistvu.

Pomemben sestanek jugoslovanskih železničarjev

Delo, napor in borbe Udruženja jugoslovanskih železničarjev in brodarjev

Ljubljana, 16. septembra.

Za nedeljo 15. t. m. je sklical Oblastni odbor Udruženja jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani informativen sestanek, ki se je vršil v steklenem salonu kolodvorske restavracije. Sestanka se je udeležila po svojih delegatih, ki jih je bilo 56, večina podružnic, ki so zastopali nad 4000 organiziranih železničarjev na področju ljubljanske železniške direkcije.

Tov. Zupanič, predsednik Oblastnega odbora, je otvoril s pozdravom na navzoče ta pomemben sestanek ter prešel takoj na poročilo o delovanju, naporih in borbah, ki jih vodi Udruženje kot organizacija, predvsem za izboljšanje gmotnega položaja železniškega uslužbenstva. Iz poročila se je moglo razbrati le malo razveseljivih vest, saj še do danes niso urejena in se ne izvajajo niti ona določila, ki jih zakon ali različni pravilniki jamčijo našemu železničarju. Iz izvajanja je bilo jasno razvidno, da kažejo nadrejene oblasti in tudi uprava v preminogih primerih le slabo ali pa deloma celo nikakega razumevanja za različna vprašanja, ki so za obstoj železničarja življenjskega pomena.

Železničar, ki vrši v sestavu državnega nameščenstva čisto gotovo eno najtežjih in najnapornejših služb, je v primeri z ostalimi uslužbenci danes neprimerno zastopavljen bodisi glede plač, kakor tudi glede napredovanja itd. Najtežje pa je vprašanje železniškega delavstva, ki ob sedanjih prejemkih, ki mu jih uprava nudi, nikakor ne more več vzdržati v težkem življenjskem boju ter zaradi tega stalno narašča število tuberkuloznih ali drugače obolelih delavcev. Da je tako stanje nezdruživo in škodljivo ne samo za prizadeto delavstvo, temveč za ves stan železničarjev v splošnem, bi moralo biti jasno vsakomur, predvsem pa upravi, ki bi morala skrbeti, da z dovoljenimi in dostojnimi materialnimi pripomočki zavaruje dostojno in dovoljno preživljanje svojih uslužbencev, ker le na ta način bi imela na razpolago sposobne in zdrave ljudi, ki so za vršenje naporne železniške službe neobhodno potrebni.

Vso to dobo od osvobođenja pa do danes

se Udruženje trudi za izboljšanje tega stanja. Doseglo je tudi uspehe, ni pa našlo onega razumevanja, ki bi ga bilo vredno glede na svoje koristno delo med našimi železničarji. V debato je poseglo veliko število delegatov naših podružnic, ki so izražali težnje in zahteve ter nazorno dokazovali vse one krivice, ki jih trpi naš železničar. Obširno poročilo je podal tudi tov. Simončič, I. tajnik Centralnega odbora UJNZB iz Beograda.

V nadaljevanju razgovorov je prišlo med delegati do soglasnega sklepa, da je treba s pomnoženimi silami nadaljevati organizacijsko delo, poiskati vse legalne pripomočke, ki bi jim lahko koristili pri njihovem delu, predvsem pa se je sklenilo apelirati na naše dnevno časopisje, da v bodoče posveča vso pozornost železničarskemu stanju ter se zavzame za pravilno obveščanje javnosti o težnjah, delu in življenju našega železničarja. Ta predlog je bil soglasno in z odobravanjem sprejet, vse članstvo pa, ki je tudi na tem sestanku ponovno ponudilo, da ni njegova organizacija politična, temveč samo strogo strokovno nacionalna stanovska organizacija, ki se ne meša in ne bavi s dnevno politiko, pričakuje, da ga bo naš tisk v njegovih stremljenjih podpiral in mu izkazoval ono pozornost, ki jo glede na svoje število in javno udeleževanje zasluži.

Ob koncu zborovanja, ki je trajalo nad 4 ure in v katerem so se poleg navedenih vprašanj razmotrivala tudi vprašanja notranjega organizacijskega dela, predvsem organizacija lastnega »Glasnika« in tiska, so bile izdelane in sprejete smernice za bodoče delo, v katerem naj železničarji podvoje svoje moči in napore, da bo dosegel naš železničar s strani uprave že vendar priznanje vsaj onih pravic in izvajanje zakonov in pravilnikov, ki že obstojajo, da se bodo zakoni spoštovali, njihove določbe pravilno in pošteno izvajale, ne pa izgrvale, kar se je do sedaj že v mnogih primerih dogajalo. Naš železničar je prepričan, da ga bodo naša javnost ter naš dnevni tisk v tej upravičeni borbi za izboljšanje prilik podpirali in mu pomagali v vsakem pogledu.

Konec vseh dobrot

Ljubljana, 16. septembra.

Ko je padla noč na Ljubljano, je na povabilo prirediteljev prišel na kulinarstvo razstavo zastopnik mestnega fizikata in komisija je takoj uničila vse dobrote kuhinjske umetnosti. Javnost je torej lahko popolnoma mirna, da ji ne bo treba jesti starih stvari z razstave. Razstava je imela prav lep moralen uspeh, saj je bila prav dobro obiskana, gnoten uspeh je pa izključen, ker šefi prirediteljev niso prispevali k stroškom razstave, čeprav je njim gotovo v večjo korist kakor prirediteljem. V Zvezi gostiteljskih nameščencev so namreč samo natakariji in kuharji ter drugi uslužbenci, ki so res prav mnogo žrtvovali za razstavo. Pomislite, da naši natakariji sploh nimajo plač in še vedno žive od same napitnine, za razstavo so pa pustili celo službo, kar gotovo pomeni dvojno žrtve. Ta požrtvovalnost je pa dokaz, da je odbor sposoben tudi za večje naloge, saj smatra sedanjo razstavo le za poskus za drugo večjo gastronomsko razstavo v največjem obsegu. Razstavo so zaključili s prav prijetno večerjo, kjer so predsednik g. Klančar, podpredsednik g. Pucelj, tajnik g. Brodnik in mojster Babinec povabljanim novinarjem povedali marsikaj zanimivega, zlasti pa, da je namen njihove po vsem svetu razširjene organizacije v prvi vrsti vzgoja naraščajoč, ki je največjega pomena za narodno gospodarstvo, saj je vendar napredek tujskega prometa v prvi vrsti odvisen od dobre kuhinje in kleti ter postrežbe. Razstava je dokazala, da smo v pogledu gostiteljstva na višku sodobnosti, saj so bila kuharske umetnine g. Babineka in g. Tšcharreja res mojstrovine, a tudi drugi razstavljalci so pokazali veliko znanja, zlasti pa razne trgovine in industrije, da se tudi najfinejša restavracija lahko opremi in založi z vsem potrebnim blagom v Ljubljani.

Smrtna nesreča vojaka pod vlakom

Včeraj zjutraj ob 4. je med postajama Savja in Litija povozil tovorni vlak 1142 kaplarja Miodraga Markovića, tretje čete I. bataljona, ki se je pripeljal v Litijo z več vojniki 40. pešpolka iz Ljubljane. Z 10 možmi je šel v progo, pri tem pa je ob 4. zjutraj Marković opazil, da se bliža tovorni vlak, katerega mu se je umaknil na drugi tir, ni pa opazil z druge strani prihajajočega vlaka, ki ga je zgrabil in vlek 20 m s seboj. Kaplarja so zjutraj našli delavci in naznanili o nesreči progovnemu mojstru.

Regulacija Ljublanice gre svojo pot

Ljubljana, 17. septembra.

Delavci podjetja Dukić & drug so z minulim tednom zabetonirali že skoro 80 m širine Ljubljaničnega dna od šenjakobskega mosta dalje. Preostaja le še kakih 80 m pa bo vsa struga reke pokrita z debelo betonsko plastjo. V soboto in ponedeljek so sicer morali pri betoniranju z delom prekiniti, vendar se je danes znova nadaljevalo. Kopači so namreč nekoliko zaostali s kopanjem, ker jih ovira debela plast stlačene ilovice, in se je tudi celotni vozovni park zmanjšal za nad polovico.

Vzpenjačo za odpravo praznih vagončkov so že podrli, ker delavci ravnokar odkopavajo dotični prostor v strugi. Glavna vzpenjača je potemtakem morala prevzeti odpravo vseh praznih vozičkov, kar seveda povzroča na dan zamude na delavnem času za eno uro, kopači pa navadno še vseeno čakajo nanje.

Betonski opornik na desnem bregu ob ustju Gradaščice je sedaj na vrsti. Od-

stavili so s kompresorjem prejšnjo steno in prično baš te dni z gradbo opornikovih temeljev. Dolg bo le 9.80 metra, torej za 4 metre krajši od onega na levem bregu, za katerim globoko brežino dokaj praktično zasipljejo z odvisnim materijalom, ki ga dobivajo pri kopanju temeljev.

Gradaščico so pod njenim mostom provizorično zajezili čez polovico tako, da odsej teče njen glavni odtok ob levem, novem oporniku v velikem loku v sredo Ljubljane nad staro zatvornico. Tako so si pridobili mnogo suhega prostora, ki ga bodo rabili za gradnjo novega betonskega opornika na desnem bregu ob gradaškem mostu.

Mitničarsko leseno hišico so na debelih valjarjih začasno prestavili tik ob strani transformatorja in skrbni mitničar sanja, da mu bodo najkasneje že prihodnjo spomlad postavili lično novo, a zidano utico kot nadomestek.

Glavna novost pri regulaciji Ljubljane v prošlem tednu je vsekakor priprava za postavitev zagatne stene sredi Ljubljanične struge. Do tod bodo namreč betonirali Ljubljano z izlivom Gradaščice vred in bo ta zagatna stena tvorila razgvozdo med zabetoniranim dnem in nadaljnjo ploščadjo. V to svrhu so že navozili celo skladovnico debelih in precej dolgih hrastovih pilotov, na koncu ošpičenih, ki jih bodo zabili globoko v strugo.

Na prulski strani tik stare zatvornice so pričeli danes z betoniranjem podaljška betonskega opornega zidu. Na obrežje so pa navozili vse polno ustrezajočega materijala.

V zgornjem delu proti »Spici« vsa regulacijska dela skoro počivajo. Najživahnejše je v glavnem le okrog stare zatvornice.

Živahno vrvenje v kinu Sloge

Zadovoljni posetniki vsi priznavajo, da je kino Sloge danes najboljši kino v Ljubljani. Nagradno tekmovanje za radioaparati vsaki predstavi. Živo zanimanje občinstva za srečnega lastnika lepega radioaparata in drugih daril.

Lepa, izredno muzikalna Leharjeva opereta Fraskita ugaja ljubljanski ilmski publiki tako izredno, da je novi kino Sloge skoraj vsak dan poln. — Ljudje so navdušeni in priznavajo, da se že dolgo niso tako imenitno zabavali kot pri tem filmu. Čarobno petje slavne češke primadone Jarmile Novotne in njenega partnerja H. H. Bollmanna, vsebina filma, prepletena s sijajnim humorjem in izbornimi dvotipi, daje filmu Fraskiti posebno privlačnost. Glasen smeh odmeva po dvorani, ko se pokažejo na platnu trije odlični komiki Hans Moser, Heinz Rühmann in Rudolf Carl in z živahnim ploskanjem se zahvaljuje zadovoljna publika za kake prav posrečene dvotipe. Dve uri traja predstava in ti dve uri mineta tako naglo, da je vsakemu žal, da je lepega filma že konec.

Pa ne samo glavni film, temveč ves spored je tako srečno in spretno izbran, da ni še bilo človeka, ki bi odhajajoč iz kina mogel kaj kritizirati. Samo hvalo čuješ iz slehernih ust. Kako krasna je Offenbachova uvertura iz Orfeja, vsak posamezni instrument se razločuje pri odlični reprodukciji filma na prvovrstni aparatu. Kako elegantno in vendar domače je vse preurejeno, vestibul, dvorana, kakšno dobro akustiko so vnesli Slogeši v svoj novi kino, saj se čuje dialog z enako preciznostjo na vseh mestih; skratka splošna sodba filmske publike je, da je kino Sloge danes najlepši in najboljši kino v Ljubljani glede tona, lepih prostorov in dobrih filmov. Ljudje priznavajo, da je bil tak kino v modernizirajočem se našem mestu že davno potreben in si žele le to da bi držala uprava kina to linijo tudi v naprej: dobre filme ob zmernih cenah.

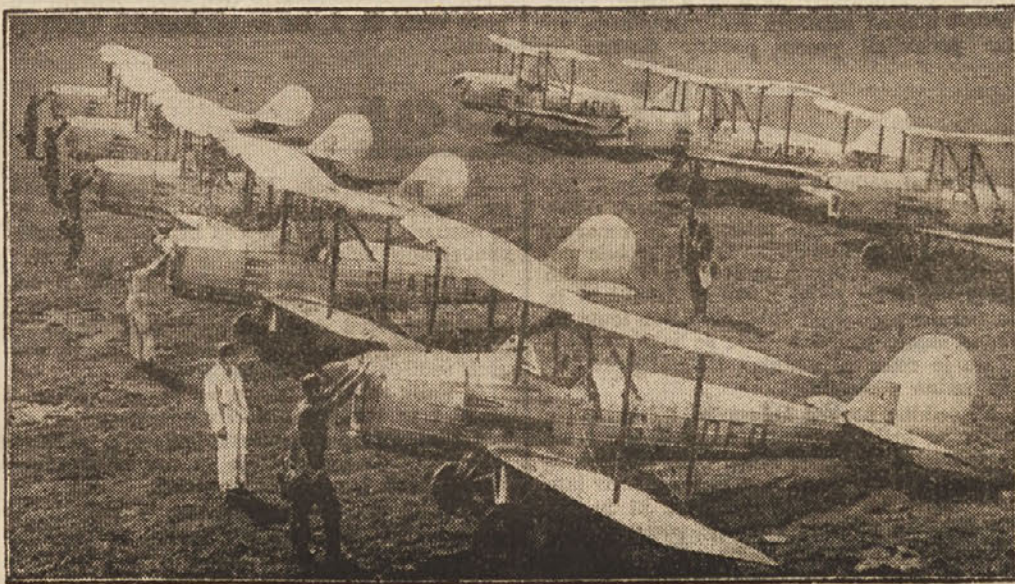
Ker je bil naval občinstva na vse predstave nepričakovano velik, se je uprava kina odločila napraviti stalno dve blagajni. Včeraj so bila tozadevna zidarska dela v čakalnici že dovršena in s poslovanjem dveh blagajn se je doseglo, da je šlo delo naglo od rok in da je odpadlo dosedanje čakanje pred blagajno. Vsakdo more sedaj hitro dobiti zaželjeno vstopnico brez večjega nastavljanja ali čakanja pred blagajno. Kino ima seveda tudi telefon in sicer številko 27-30, predprodaja in telefonsko rezerviranje vstopnic je odrejeno odsej dnevno od 11. do pol 13. ter od 15. dalje; vsakdo pa mora telefonično naročene vstopnice dvigniti in plačati pri blagajni po ure pred pričetkom predstave, za katero so kupljene, ker bodo sicer prodane drugim gostom.

In nagradno tekmovanje za radioaparati! Po sleherni predstavi prihajajo ljudje v pisarno in veselo pripovedujejo, da so bile njihove številke izžrebane. Vsem tem odseva iz obraza veselje in upanje, da bodo v petek prejeli kot darilo nov Philipsov radioaparati. Le še dva dni, to je danes in jutri se bo vršilo žrebanje, v petek zvečer ob 21.15 uri bo padla kocka in končna odločitev. Videli bomo, koga si je izbrala sreča, in komu so namenjena lepa darila: sobni zvočnik in radioreci. Publiki pa priporočamo, naj posebej kino Sloge v čim večjem številu, kajti poleg užitka ob lepem filmu ima vsakdo možnost dobiti zastonj nov radioaparati, ki ga bo spominjal na lepi kino Sloge in njegovo otvoritev.

Radio

Sreda, 18. septembra.

LJUBLJANA: 12.00 P-smi donskih kozakov na ploščah, 12.45 vreme, poročila, 13.00 čas, obvestila, 13.15 navitnice na ploščah, 14.00 vreme, borza, 18.00 otroška ura (ge. Gabrijelčičeva in Juvanova), 18.40 Pogovor s poslušalci, 19.00: čas, vreme, poročila, spored, obvestila, 19.30 nacionalna ura, 20.45 prenos iz Turina (Zandonai »Romeo in Julija«, opera), 22.00 čas, vreme, poročila, spored.

Zasebno šolo za letalce imajo v Hanworthu pri Londonu. Slika kaže letala šole.

Dr. Henrik Steska:

O nadzoru nad banov. samoupravo

Ne zgolj iz kompetence banovinske samouprave, nego tudi iz načina, kako država nadzira delovanje te samouprave, bomo mogli sklepati, ali je država samoupravi naklonjena ali ne. Čim bolj demokratiški je država sama ustrojena, tem večjo svobodo mora priznati tudi poslovanju pokrajinam, ki jo sestavljajo. Demokratiška država, ki ne bi spoštovala pokrajinske samouprave, bi izpodkopavala načelo, na katero se sama opira. Nadzor nad banovinsko samoupravo ne sme ubijati veselja za udeleževanje v samoupravi in pa iniciative samoupravnih funkcionarjev.

Državni nadzor naj prepreči le tako poslovanje banovinske samouprave, ki je protivojno veljavni ustavi in zakonom, a ovira naj tudi takšno delovanje, ki bi škodilo obćim državnim interesom. Le take vrste nadzor ustreza tudi izrecnim odredbam naše ustave.

Država more na različne načine nadzirati samoupravo. Za nekatere akte je treba odobritve državnega nadzornega oblastva in postane samoupravni akt pravoveljavne šele s to odobritvijo. Glede drugih aktov se pa nadzor vrši ali v rednem pritožnem, odnosno v sodnem postopku ali pa izven takega postopka v izvrševanju takozvane nadzorne oblasti v ožjem pomenu.

Odobritev izvestnih aktov pokrajinske samouprave je preventiven način državnega nadzora. Država sme odklanjati odobritve ali po svobodni oceni iz obćih državnih interesov, ali pa le radi nezakonitosti. Minister financ odobrava po naši ustavi banovinski proračun, ki ga pač mora tudi v sklad spravi z obstoječimi finančnimi obveznostmi. Enaka odobritev bi bila morda umestna še pri nekaterih drugih, na banovinske finance se nanašajoćih poslih, kakor n. pr. pri najetu večjega, izvesten d l celokupnih proračunskih izdatkov presegaćega posojila, ali pri prevzemu takega jamstva, pri obsežnejših odsvojitvah banovinske osnovne imovine, dalje pri odobritvi nujnih naknadnih kreditov in manjših posojil, ki v proračunu niso bila predvidena. V ustavi predpisano postavljanje in razreševanje banovinskih uradnikov po banu, a na predlog banovinskega odbora, je tudi neka vrsta odobritev. Banovinske uredbe proglašajo tudi ban, ko se je ob so delovanju državnega sveta uveril o njih zakonitosti.

Povsem drugačen pa je nadzor, ki ga izvaja država v rednem pritožnem ali v upravnosodnem postopku. Kar se tiče prvostopnih odlokov banovinskega odbora v poslih samostalnega delokroga, dalje drugostopnih odlokov sploh, pač ni pomislekov, da bodi dovoljena le še tožba na upravno sodišče, ne pa še pritožba na ministrstvo. Tvečjemu takrat, kadar odloča banovinski odbor v poverjenem delokrogu na prvi stopnji, bi smel zakon dovoliti še pritožbo na stvarno pristojno ministrstvo, od koder bi bila možna še tožba na državni svet. Pri rešitvi tega vprašanja bo treba še razmisljati o tem, ali ne bi kazalo, da se tudi upravno sodstvo bolj prilagodi banovinski samoupravi, n. pr. da bi se upravni sodniki postavili na trojni predlog banovinskega sveta, dalje da bi proti sodbam in odlokom upravnega sodišča v stvareh banovinskega delokroga v obće ne bila dopustna pritožba na državni svet, ter da bi se tudi proti rešitvam upravnega sodišča na področju banovinskega premeščenega delokroga mogel pritožiti na državni svet edino le ban in še ta izključno iz razloga večjega državnega interesa ali radi enoobraznosti v izrekanju pravice v vsej državi.

V manjšem obsegu nadzirajo tudi redna sodišča samoupravo. Po naši ustavi bodo banovinski uslužbenci kot izvršilci in banovina kot samoupravno telo pred rednim sodiščem odgovarjali za škodo, ki jih napravijo ljudem z nezakonitim ali nepravilnim izvrševanjem službe. Z zakonom se naj jasno določa, d. velja ta odgovornost ne le za uslužbence v ožjem pomenu, nego tudi za člane banovinskega sveta in odbora. Ustava tudi daje takemu, zoper katerega bi kakšen banovinski organ v službenem opravilu učinil kaznivo dejanje, pravico, da toži takšen organ pri sodišču.

Toda ne le pritožbo ali tožbo prizadete stranke, nego d.žava tudi brez takega predloga že po službeni dolžnosti nadzira banovinsko poslovanje (nadzorna oblast v ožjem smislu). Ban ima po ustavi pravico, da zadrži vse rešitve banovinskega sveta in odbora, ki nasprotujejo ustavi, zakonom ali uredbam ali ki škodijo državnim interesom, a seveda sme pristojni samoupravni organ proti ustavitvi vložiti tožbo na državni svet, odnosno se pritožiti na ministrstvo notranjih poslov. V zakonu naj se natančno

predpiše, na kakšen način naj ban zazna za rešitve banovinskega sveta in odbora in v katerem roku bi ban smel ustavljati banovinske rešitve. Temeljitega pretresa je potrebno vprašanje, ali bi smel ban dajati obća ali kar za poedin slučaj navodila glede poverjenega delokroga, ker bi to moglo povzročati nezaželjene trajne konflikte.

Banovinski uslužbenci odgovarjajo za disciplinske pregreške posebnim disciplinskim sodiščem (na poslednji stopnji morda že upravnemu sodišču), ravno tako si moremo zamišljati tudi disciplinsko odgovornost banovinskih odbornikov ter bi sodilo na predlog banovinskega sveta odnosno v stvareh poverjenega delokroga na banovo zahtevo upravno sodišče. Ban bi obenem s svojo zahtevo smel za primer nedelavnosti sam izdati nujne odredbe namesto banovinskega odbora. Končno je treba omenjati, da po naši ustavi glavna kontrola pregleduje banovinski zaključni račun in da more kralj banovinski svet tudi predčasno razpustiti in nove volitve odrediti.

Veseli do udeleževanja v težko pričakovani pokrajinski samoupravi v zvezi s primernim, a ne pretiranim državnim nadzorom jamči krepak razmah vsega javnega življenja po banovinah.

Pisatelj Dančenko na počitnicah

Nenavaden gost

V veliki dvorani hotela Radium Palace v Jachymovu lahko te dni redno vidite nenavadnega gosta. To je stariček z razčesano sivo brado, visokim čelom in živimi očmi, ki se zanima za vse. Preživel je burno življenje in na svojih potovanjih ogledal skoro ves svet. S pripovedovanjem in dopisovanjem obćuje skoraj trideset letja z milijoni čitateljev, ki pridajo desetim različnim narodom.

Ta starček je Vasilij Ivanovič Njemirovič Dančenko. Pisatelj je star skoraj 91 let, vendar še tako svež, kakor v prav mladih letih svoje neumorne delavnosti.

Njemirovič-Dančenko preživi poletje obćajno v kopališču Podjebrady, kjer je bival tudi letos. Po zdravljenju v Podjebradyh se je čutil telesno tako svežega, da se je odločil za obisk Jachymova, s čegar zdravilnimi pripomočki je hotel popolnoma obnoviti svojo moč, ki mu jo je pred letom dni izpodjedla huda in dolgotrajna

Liliputanska kuhinja za šoferje avtotaksi-jev v Pragi. V eni uri daje taka kuhinja 60 porcij.

bolezen. Dančenko je presenečen sprico prirodnih lepot Jachymova, pa tudi zaradi zdravilnosti njegovih kopaliških vrelcev.

Dančenko opisuje

— Ta gorska kotlina je čarobna, — hvalljati stari književnik. Že sama na sebi je prekrasna, ljudska kultura pa je znala iz nje napraviti čudovit prostor za oddih in zdravljenje. »Radium-Palace« je na primer palača, kakršnih je malo tudi v najvećjih tujezemskih kopališčih. Zgrajena je kolsalno in opremljena z vsem luksuzom in komfortom. Mnogo sem potoval po Evropi in Ameriki in lahko mirno priznam, da sem tudi zelo mnogo videl v svojem skoraj stoletnem življenju. Odvadil sem se občudovati, reči pa moram, da sem tuka v Jachymovu iznenaden in navdušen ob taki združitvi človeške tehnične spretnosti s prirodnimi lepoto.

— Kako pa mojster živite v Jachymovu? — Polagoma sem se začel zdraviti, sedaj na sebi preizkušam vpliv jachymovske vode. Zdravniki trdijo, da je moč te vode jako velika, jaz pa moram biti v ozirom na svojo starost previden, kar se tiče moćnih zdravilnih sredstev. Z vseh strani pa čujem o čudovitih zdravilnih lastnostih jachymovske vode, ki krepi, obavlja in pomlaja.

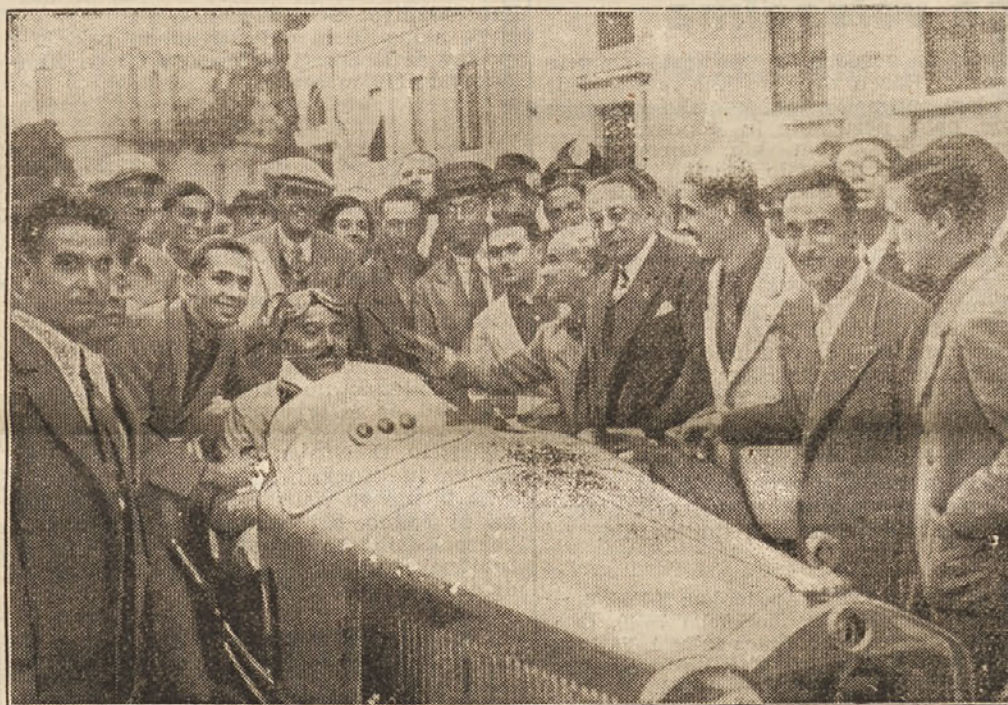
— Ali se hoćete pomladiti Vasilij Ivanovič?

91letni se čuti mladega

— Ne, ne, čutim se še vedno dovolj mladega. Le noge me nekoliko slabo nosijo. Rad bi jim pomagal in izboljšal splošno svoje zdravstveno stanje. Imam še toliko dela! Polno spisov bi bilo treba dokončati, jih urediti in pripraviti za tisk.

Treba je videti, kako mu žare oči, ko govori o svojem delu in o književnosti. In to v 91 letu življenja!

»Kako je to svetla starost,« smo občutili vendar si nismo upali tega na glas povedati, ker Njemirovič-Dančenko ne more slišati besede starost. Znal je namreć v vsem svojem dolgem življenju ohraniti svojega duha mladega.

Italijanski profesor Ferraguti je pred kratkim prevozil 6000 km iz Rima čez Dunaj, Budimpešto, Krakovo, Varšavo, Berlin, Amsterdam, Bruselj, London, Pariz, Milan in zopet v Rim. Vozil se je s starejšo tipo Alfa-Romeo avtomobila, ki ga pa ne goni bencin, pač pa lesno oglje. Za vso vožnjo je porabil kuriva za okoli 600 dinarjev. Vozil je s povprečno brzino 95 km na uro. Ta poizkus dokazuje, da bo v avtomobilski industriji nastal popoln preokret, ki se ga bodo najbolj razveselili prijatelji avtomobilskega sporta in tudi naši oglarji. Slika kaže vozača pred odhodom iz Rima.

Emil Vachek:

Kri ne kliče

po maščevanju...

»Ravno vi ste tisti, ki žilavo vztrajate na tem, da bi se ta stvar obravnavala na najmnj koristen način. Ravno vi ste tisti, ki je zanesel v to stvar nezdravo noto. Mnogi bi morda hoteli, da bi se ta zadeva temeljito raziskala, toda pri pogledu na vas so izgubili pogum. Sklicujete se na pravičnost, toda gre vam za golo maščevanje. Hoćete, da bi vam družba izročila žrtev, ki bi jo vi unićili v spomin na svojega sina. Ravnote se po načelu: zob za zob in to je neznosno, poniževalno načelo. Mislil sem, da bi se morali vojni zloćini javno razmotrivati, mislil sem, da bi tako prišlo do tega, da bi gledali na življenje nekoliko bolj človeško. Toda spoznal sem,« in pri tem je pokazal na kup časopisov v kotu, »da se za to stvar zanimajo najbolj ravno ti, ki najmanj skrbijo za počlovečenje življenja. Iskal sem tam pravilno stališče, toda v svoje presenećenje ga nisem slišal niti enkrat izgovoriti. Samo maščevanje, sovražstvo, škodoželjno veselje, predsodki, grdo hlepenje po krvi, to je govorilo iz vsega tega k meni. Ali mislite, da se je s tem zgodilo kako očišćenje? Samo še bolj se je poglobilo to, kar ljudi deli drugega od drugega, zvećalo se je le divjanje, naraslo je sovražstvo, ki v pravem trenutku lahko povzroća nove zloćine. Prav za prav se sploh ne more govoriti o teh stvareh brez teh posledkov. Potem pa bi bilo bolje, če bi se o njih sploh ne govorilo. Nikar se ne sklicujte zmerom na moje starše, preveć se zavedam, kako sem jih imel rad. Da, postali so žrtev zle sile,

127

domoljubja brez človekosti. Toda vi hoćete od mene, da bi pomagal, da bi druga zla sila, maščevalnost, dobila novo žrtev s tem, da se ona zla sila še enkrat prebudi. K temu seveda ne bom prispeval. Prej lahko pričakujete, da pojdem zdaj na sodišče, da bi mogel reći, da Astenburg za svoje dejanje ni odgovoren. Da, to storim, in sicer takoj jutri.«

Časlavský je molče poslušal. Najprej ga je nekaj gnalo, da bi se vrgel nanj in mu povzročil fizično bolećino. Potem ga je hotel ukrićati. Slednjić je dospel do preprićanja, da je Danijel tolstojevec. To je bilo najvećje zanićevanje, ki ga je zmogel, to je bila taka žalitev, da bi ga menda tisti, ki jih je užalil, morali umoriti, če bi to slutili. Vstal je in si brezobzirno posadil klobuk na glavo.

»No, dragi gospod Danijel,« je rekel na videz mirno, »slišal sem vaše predavanje. Moram reći, da mi ni žal, da sem se seznanil z vami. Ste — monstrum. Če se vam sploh pretaka kri po žilah, je to kri veležabe, s katero se je spozabil arhangel. Toda takega misterija jaz ne razumem. Pravim vam, da tisoćkrat bolj cenim ljudi, ki z maščevanjem zloćin izpolnjujejo pred tistimi, ki ga v medlem odpušćajo, gojijo kakor bacilsko kulturo. Vi in Romain Rolland sta menda najbolj zaprna in nećloveška človeka, kar sem jih kdaj poznal. Pred vama je bil še eden, Tolstoj, toda ta je hvala Bogu že mrtev. Ustanovite revijo in gojite v njej te-le misli. Nemci jih bodo veselili. Nemci in sindikat bodoćih morilcev. Žal mi je, da ima ta morilec že zagovornika. Vi bi bili mnogo boljši.«

TRINAJSTO POGLAVJE

1.

Ko je Časlavský odhajal od Danijela, je bil tako jezen, da bi bil razbil fotografovo izložbo na stop-

nišču s tistimi smehljaćimi se poroćnimi pari in debelolĩćnimi otroki vred. Tale izprevrženi pobalin, si je mislil, tole mrzlo srce, tale tolstojski klećepal-zec... Če bi mogel preklicati tale obisk! Stavil bi glavo, da se bo ta monstrum jutri res oglašil pri avditorju.

Neumno sem ravnal.

Toda preden je prišel domov, je bil že preprićan, da ta človek ne bo mogel preobrniti naravnega poteka te zadeve. Gotovo bo napravil neki vtisk, gotovo bo stvar nekoliko zmešal; pred poroto bi bilo morda precej nevarno, toda vojaško sodišče... Havlicek-Borovský je o njem zapisal, da je to samec. To se ne more več drugaće izteći nego z obsodbo. Seveda s tem, da bodo Bernarda Astenburga ustrelili, ni več računal. Tega že davno ni več verjel. Bržkone se sploh ne bo izrekla taka sodba. Opri se bodo brez dvoma na zdravniško mnenje in bodo priznali, da je Astenburg storil to v neobićajno veliki razburjenosti. To je čutil v zraku in polagoma se je s tem sprijaznjeval. Če ga zapro za petnajst let, bo to prav za prav tako, kakor če bi dobil trideset let. Kajti teh petnajst let, to so najdragocenejša leta življenja in treba jih je pomnožiti z 2. Najmanj. Lahko bi prišlo deset Danijelov, pa bi ne zbrisali s teh petnajstih let niti črtice. Sodišče ve, da mora tako razsoditi, in sicer ne le zato, ker je to po pravu, temveć tudi zato, ker to narod pričakuje. In ne samo narod — tudi tujina. Če bi ga oprostili, bi tujina videla v tem dokaz slabosti države, ki si ne upa kaznovati niti tako dokazanega zloćina, očitno zato, ker ga je storil Nemeć.

Videli bi v tem potrdilo, da imajo Slovani res kompleks inferiornosti.